

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXIV. Debitum liquidum, centum florenorum v. g. seclusis titulis
lucri cessantis, vel saltem difficilis solutionis, non potest minoris emi quàm
centum florenis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

nem dat S. Thomas q. 78. a. 2. ad 7. quia hujusmodi expectatio pretii solvendi habet rationem mutui. Unde quicquid ultra justum premium pro hujusmodi expectatione exigitur, est quasi premium mutui, quod pertinet ad rationem usurae.

681 Et ratio ulterior est 1°. quia numerata pecunia pretiosior non est numeranda. Ergo injustum est amplius exigere, dum numeranda pecunia venditur, quam dum numerata. Antecedens probatur ex 44^a. propositione ab Innocentio XI. damnata: *Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit qui non majoris faciat pecuniam presentem, quam futuram, potest creditor aliquid supra sortem à mutuario exigere, & eo titulo ab usura excusari*; quam propositionem cum Pontifex non solum reprobaverit secundum se, sive secundum clausulam finalem, sed etiam damnaverit rationem in qua fundatur: damnavit ergo propositionem, quæ asserit, quod numerata pecunia pretiosior sit numeranda.

682 2°. quia in taxa pretii legalis nulla fit distinctio mercium quæ creditò, ab iis quæ numeratò venduntur; sed absque distinctione Magistratus taxat carum pretium, sive creditò, sive numeratò vendantur. Similiter ergo in taxa pretii vulgaris nulla à communi prudentium mercatorum æstimatione facienda est distinctio, &c. cum enim merces plures non valeant ratione expectatæ solutionis, ad illarum pretium impertinens est, expectaturne solutio, an non.

683 Et idem Concilium Mediolanense I. sub S. Carolo Borromæo p. 11. tit. de usuris prohibet, *ne quis rem aliquam, ob dilatam solutionem, carius vendat justo pretio, sive carius quam justis aliis pretii ratio ferat*, ut loquitur Concilium Burdigalense anni 1683. c. 31. de usur. & illicit. contract.

684 Similiter Conventus Melodunensis Ecclesiæ Gallicanæ tit. 31. prohibet, *ne quis rem aliquam, ob dilatam solutionem, justo vendat carius pretio.*

685 Assertioni nostræ nihilominus, tam solidè stabilitæ, contradicunt Molina, Lessius, & alii. 1°. quia communis hominum sensus est, carius creditò, quam numeratò vendi posse. Justum verò pretium à communi hominum sensu, seu æstimatione sumitur. 2°. modus vendendi creditò excitat copiam emptorum (eò quòd plures sint qui possunt, & volunt creditò emere, quam numeratò) atque emptorum copia una est ex causis, propter quas vulgare pretium mercium communi mercatorum æstimatione augetur.

686 Sed ad objectiones istas facilis est responsio. Ad 1^{am}. namque respondetur, homines prudentes, qui Deum, & salutem animæ lucris temporalibus anteponunt, non plures æstimare merces creditò venditas, quam numeratò; uti non plures æstimant pecuniam numeratam, quam numerandam, nisi dum ex numeranda lucrum cessat, vel damnnum

emergit, &c. Prudentes namque de rebus animæ salutem concernentibus non judicant ratione purè humanà, sed Christianà, quæ damnat usuras. Usuræ verò non forent damnatæ, secundum rationem illam Adversariorum purè humanam.

Ad 2^{am}. respondetur, copiam ementium numeratò unam esse ex causis propter quas vulgare pretium mercium augetur, non solum copiam ementium creditò. Usus namque fori, ad pretia mercium discernenda, attendit ad valorem quem habet pecunia, quæ pro ea solvitur (cum pecunia sit pretium ipsius) ejusdem verò valoris, secundum æstimationem Christianam, est pecunia solvenda (seclusis titulis antè dictis) quam pecunia, quæ de præsentem solvitur. Si enim plus valeret pecunia præsentem, quam futura, usura foret licita: quia licitum foret mutuo dare de præsentem centum, pro centum quinque v. g. in futurum recipiendis.

CAPUT LXIII.

Siquis emptor velit rem emere vilis, quam sit justum pretium: eò quòd pecuniam antè solvit, quam possit ei res tradi, est peccatum usurae.

Verba sunt sancti Thomæ q. 78. a. 2. 688
Ad 7. Quia (inquit) etiam ista anticipatio solutionis pecuniæ habet mutui rationem; cuius quoddam pretium est quod diminuitur de justo pretio rei emptæ. Ita etiam S. Antoninus p. 11. tit. 1. c. 8. §. 1. & 4. Ita denique Concilium Mediolanense I. & Burdigalense anni 1583. locis capite præcedenti relatis. Confer quæ dixi cap. 26.

CAPUT LXIV.

Debitum liquidum, centum florenorum v. g. seclusis titulis lucri cessantis, damni emergentis, & periculi non solutionis, vel saltem difficilis solutionis, non potest minoris emi quam centum florenis.

Ita S. Antoninus §. 12. Sylvester, Banez, Medina, Sotus, Lessius, & alii communissimè contra Navarrum c. 17. n. 232. Cajetanum, Sanchez, Dianam, oppositum sentientes, quando debitum est immaturum, sive solvendum in futurum. Probat 1°. quia quod non valet minus quam centum florenis, non licet minus emere. Sed debitum liquidum centum florenorum, seclusis illis titulis, non valet minus quam centum florenis. Quamvis enim debitum liquidum centum florenorum, non sint centum floreni, est tamen jus certum & liquidum ad centum florenos. Jus verò certum & liquidum ad centum florenos, absque difficultate, & ullo interesse recipiendos, non valet minus centum florenis, prout constat ex certo jure ad centum florenos acquisito per venditionem rei valentis centum florenis (de quo cap. 62.)
Hh h 3

vel per mutuum centum florenorum; quod certum est non valere minus centum florenis mutuatis. Aliàs usuræ forent licitæ: quia pro centum florenis mutuatis liceret exigere v. g. centum quinque.

690 Si tamen debitum quidem centum florenorum foret liquidum, sed difficilis solutionis, ob morositate debitoris, sine labore, molestia, & fortè sine expensis non vincendam, posset minoris emi, quantum illa difficultas prudentum iudicio venit æstimanda. Ita Doctores communiter, teste Wiggers tr. 5. de contract. dub. 9. n. 38. Quia si debita ejusmodi, in foro, publicâ voce præconis, venalia proponerentur, haud dubiè minoris æstimarentur, ob illam difficultatem. Nullus est enim, qui tanti æstimet centum difficulter recipienda, quàm centum absque difficultate jam recepta.

691 Sed quæstio est, an ejusmodi debita possint minoris emi ab eo, qui, ob favorem Principis, vel Officiariorum ipsius, præ cæteris, facile potest eorum solutionem obtinere? Affirmant Molina disp. 361. cumque ipso Lessius dub. 9. Lugo disp. 26. n. 103. Tum quia potest ejusmodi debita eo emere pretio, quo communiter æstimantur in foro. Tum quia favor Principis, vel Officiariorum ipsius, debet ipsi prodesse, non obesse: cum pertineat ad bonam fortunam ipsius. Tum quia sicut specialem habens notitiam utilitatis alicujus herbar, modicæ æstimationis in foro, omnium confessione potest eam emere communi pretio fori, non obstante quòd magis æstimaretur in foro, si aliis, perinde ut ipsi, nota foret utilitas ipsius. Ita similiter.

692 Negant nihilominus Malderus tr. 5. c. 2. dub. 5. De Graffis l. 2. c. 111. n. 32. Wiggers n. 43. & alii. Quia non licet rem minoris emere quàm valeat secundum se, prætextu alicujus annexæ difficultatis diminuentis valorem, si difficultas illa solum sit respectiva, cessetque hic & nunc respectivè ad eminentem. Quia titulus absolute non diminuens valorem, sed respectivè duntaxat, solum eum diminuit respectivè ad eos in quibus locum habet, non respectivè ad alios; uti patet in titulo lucris cessantis, vel damni emergentis, qui solum diminuit valorem pecuniæ, non presentis, sed futuræ, respectivè ad eos quibus lucrum cessat, vel damnum emergit ex non presentia ipsius, prout Doctores communiter fatentur.

693 Nec obstant rationes allegatæ pro sententia affirmativa. Ad 1^{am}. namque respondetur, debita certa & liquida, quando debitores sunt solvendo, communiter in foro non æstimari minoris absolute & secundum se, sed solum respectivè ad plerosque, qui subire debent labores, molestias, & fortè expensas pro solutione.

694 Ad 2^{am}. respondetur, favorem illum esse iniquum: quia debitores absque acceptione

personarum, in solvendo servare debent æqualitatem. Isto proinde favore viros bonos uti non debere, emendo rem minus quàm valeat secundum se, absque titulo justificante, qui locum habeat respectu ipsorum.

Ad 3^{am}. respondetur non esse simile: quia herba, cujus utilitas non est nota communiter, sed specialiter duntaxat uni vel alteri, nullum habet valorem taxatum à lege, nec à communi æstimatione (utpote qui non taxatur, nisi pensatâ, adedque & cognitâ utilitate ipsius) secus debitum certum, & liquidum centum florenorum; quod communi sapientum æstimatione haud dubiè valet centum, nec à sapientibus permittitur minoris emi, nisi respectivè ad eos, in quibus specialiter locum habet titulus aliquid diminuens de valore illius.

Quidquid de his sit, non est dubium injustos esse Officiarios Principis, quibus incumbit debita Principis activa exigere, passiva solvere, si à creditoribus ipsius minoris emant debita difficultis solutionis, dum istius difficultatis ipsi sunt causa injusta, solutionem negando, vel differendo, iis in circumstantiis, in quibus justa non est causa negandi, vel differendi. Quia ex justitia tenentur causam illam, seu difficultatem tollere, absque mora, & difficultate solvendo. Nec possunt cum noto sibi creditore pacisci, ut intuitu solutionis ipsi factæ, præ alio, æquale jus habente, aliquid remittat de debito, in Registro Principis interim scribendo, se solvisse centum v. g. ubi non solvissent nisi octoginta. Neque enim, ubi æqualia sunt jura, unum alteri præferre possunt (per se loquendo) sed ex officio tenentur omnibus solvere, si non totum (ob impotentiam) ad minus partem, servatâ jurium proportionem, & antiquitate.

Et quamvis (speculativè loquendo) accipere possint gratuitum donum, sibi à creditore factum, ob specialem ipsius curam, intra justitiæ limites habitam: rectè tamen monet Cardinalis de Lugo, id in praxi valdè periculosum esse. Facile namque inde fit, quòd similibus donis illecti, creditoribus, ipsique domino injuriam faciant. Et ideo Deuteron. 16. 19. scriptum est: *Non accipies personam, nec munera, quia munera excæcavit oculos sapientum, & mutant verba justorum.*

Alia hinc quæstio, occasione præmissorum, resolvenda proponitur circa casum sequentem: Cajus debet Principi mille: Princeps debet etiam Titio mille. Cajus sciens debita passiva Principis, ob difficultatem solutionis communiter contingentem, posse minoris emi, hanc ad lucrandum excogitat industriam: impetrat à Principe debiti commutationem, ut scilicet mille florenos, quos debebat Principi, solvat Titio, in se transferendo debitum passivum Principis. Dein

de creditum, seu chyrographum Titii ab ipso Titio multò minoris emit, v. g. centum. Et sic loco mille, quos Principi debebat, Titio solum solvit centum. Anne hoc licitè & justè?

699 Negat Molina. Affirmat Lugo. Mihi videtur posse distingui, posseque hoc licitè fieri, si Cajus primò emisit chyrographum Titii, & postea à Principe impetrasset debiti commutationem: scilicet si, post impetratam commutationem, ad Cajum devoluta foret obligatio Principis solvendi sine difficultate, dum fieri potest. Cum ergo jam deberet ipse sine difficultate solvere, injustè difficultatem redimeret. In priore verò casu obligatio sine difficultate solvendi Titio, non foret in Cajo, sed in Principe: & ideo Cajus posset minoris emere chyrographum Titii, ob annexam difficultatem obtinendæ solutionis à Principe, tanti utique minoris, quanti difficultas ista vulgò æstimatur. Neque enim ipsi nocere deberet futura ipsius industria, bonaque fortuna, modò sincerè, ac sine fraude ac fictione totum perageret.

CAPUT LXV.

Proxenetæ, vel Factores, seu alii, quibus aliquid committitur vendendum, vel emendum nomine committentis, si vendant supra, vel emanent infra constitutum sibi pretium, non possunt quod supra, vel infra est, sibi retinere.

700 Manifesta est injustitia ipsorum, si aliquid de pretio sibi retineant, dum non vendiderunt ultra, nec emerunt infra pretium sibi à domino constitutum, dum etiam dominus nullam taxam fecit. Quia intentio domini tunc esse censetur, ut sua res vendatur quanti poterit, & quantò minoris ematur.

701 Manifestam quoque injustitiam committunt, alieno nomine ementes, dum supra latitudinem justii pretii merces emunt in gratiam venditoris, vel mercem malam emunt pro bona, unius qualitatis pro alia, &c. Quia committentem fraudulenter decipiunt, in damnum ipsius: ideoque ipsi restituere tenentur, quanti interest non esse deceptum, ipsumque indemnem reddere, sive damnum inde causatum compensare. Quia causa sunt injusta illius.

702 Quæstio ergo procedit, dum venditio & emptio fit intra latitudinem justii pretii, dum aliquis v. g. vendit rem domini summo pretio, cum dominus medium, vel infimum taxasset; vel rem ipsi emit infimo pretio, cum dominus permisisset emi pretio medio, vel summo. Quæstio (inquam) est, utrum ille, qui alieno nomine taliter vendidit, vel emit, sibi retinere possit illud plus quo vendidit, vel istud minus quo emit supra vel infra taxatum sibi à domino pretium?

703 Respondeo non posse, si ad hoc diligen-

tiam extraordinariam seu indebitam non adhibuerit, & istud plus vel minus ipsi pro mercede dominus non concesserit. Quia nullo legitimo titulo retinere potest, sive illud plus, sive istud minus. Merx quippe vendita non est venditoris, qui non suo, sed domini nomine eam vendidit; pretium proinde ipsius (cum succedat loco mercis, sitque veluti fructus ipsius) pariter domini est: cum unaquæque res domino suo debeat fructificari. Nec dici potest fructus magis quam pretium industriæ venditoris: cum non detur quia industria, sed quia merx vendita tanti valet.

Accedit, quòd mandatarius, qui mandatum accepit à domino, domini commoda fideliter procurare debeat, qui non præsumitur pretium venditionis taxasse, nisi ut minori vendere non posset, nec pretium emptionis, nisi ut non emeret majori. Unde mandatarius non potest nisi contra officium boni viri taxam illam in sua lucra convertere. Nec id potest nisi injustè. Vel enim mandatum accepit factà conventionione de certo stipendio pro opera & labore suo, vel absque conventionione? Si factà conventionione, nihil ipsi ex justitia debetur pro opera sua, utpote quam debet ex officio proxenetæ, seu factoris, vel famuli, si talis sit; præstareque censetur ex amicitia, si talis non sit, juxta *L. obligatio ff. mandati*, ubi sic: *Mandatarius... originem ex officio, atque amicitia trahit. Contrarium porro est officio merces.*

Enimverò, quid (absque mercedis conventionione) recipis mandatarius (ait Tullius in Orat. pro Sexto Roscio) si... ad tuum commodum conversurus es? Cur mihi offeres, ac meis commodis officio simulato officis & oblas?... idcirco turpis hæc culpa est, quòd duas res sanctissimas violat, amicitiam & fidem. Nam neque mandatarius quisquam, nisi amico, neque credit, nisi ei quem fidelem putat. Perditissimi igitur est hominis, simul & amicitiam dissolvere, & fallere eum, qui lesus non esset, nisi credidisset, nec operam tuam, velut amici, usus fuisset, sed fidelioris amici operam quæsisset, si mercedem absque conventionione, velle te credidisset. Tibi proinde imputare debes, quòd non conveneris; quia absque conventionione ex justitia non debetur operæ merces. Saltem certum est liquidò non deberi tantam, quanta est majoritas vel minoritas pretii, de qua est præfens quæstio. Eam igitur compensationis titulo justè tibi applicare non potes. Cum certum sit occultam compensationem non habere locum, ubi debitum non est liquidum.

Dixi 1°. si diligentiam extraordinariam & indebitam non adhibuerit. Quia si eam (absque mandato domini) adhibuisset (v. g. pergendo in aliam civitatem distantem) aliàs non venditurus ultra, vel non empturus infra pretium à domino taxatum, Sylvester, Navarrus, Ledesma, Salas, &c. probabiliter docent posse tunc excessum sibi retinere,